

πάντως ἀνηλώθησαν. Πλὴν ὅτι ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ ἐν σχήματι καὶ ὤφθη καὶ ἔφαγε μετὰ τῶν ἀγγέλων, ἐνταῦθα δὲ κατὰ ἀλήθειαν· οὐ γὰρ ἀπεβάλετο τὴν σάρκα μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Ὅτι δὲ λεπτὸν τὸ σῶμα καὶ κοῦφον μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ φθορᾶ πάντῃ ἀλλότριον, δῆλον καὶ ἐκ τοῦ εἰσελθεῖν πρὸς τοὺς μαθητὰς κεκλεισμένων τῶν θυρῶν. Διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν, «ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα, σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα», καὶ τὸ κατὰ φαντασίαν **11** ἐκ μέσου ἦρε, καὶ τοὺς ἰδόντας ἠκούσαντες τὴν σάρκα ἐνέτροψε. Πνεῦμα γὰρ ἐστὶ κατὰ τὴν Γραφήν, πᾶν τὸ ἄϋλον καὶ ἀσώματον καὶ ἀσχη- **10** μάτιστον. Ἴδε τοιγαροῦν πᾶσα ὁ Χριστὸς καὶ ἔπραξεν καὶ εἶπεν, ἵνα μόνον τὴν αὐτοῦ σάρκα πιν ἡμῖν πιστώσῃται. Ὡς καὶ οἱ θεῖοι αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι πανταχοῦ τὰ αὐτὰ φαίνονται φθεγγόμενοι, συμφωνοῦντες αὐτῷ. Καθ' ἃ δὲ Παῦλος ἐπιστέλλων Τιμοθέῳ φησί. «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί», οὐ κατὰ φαντασίαν δῆλον **15** ὅτι· καὶ ἐπάγει, «ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ». Δῆλον οὖν ἐκ τῶν ἐνταῦθα εἰρημένων τῷ Ἀποστόλῳ, ὅτι καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς καὶ τὸ «ὤφθη» δὲ καὶ «ἀνελήφθη» τῆς σαρκὸς εἰσι σημαντικά. Εἰ δὲ κατὰ φαντασίαν, κεκένωται ἄρα ἡ πίστις ἡμῶν. **20** Πάντα γὰρ κατὰ φαντασίαν, ἢ τέ γε περιτομή, τὸ βάπτισμα, τὰ θαύματα, ἢ σταύρωσις, ἢ ἀνάστασις, ἢ ἀνάληψις, ἢ μέλλουσα κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις, καὶ εἴ τι ἄλλο πιστεύεται παρὰ τοῖς εὐσεβέσι, καὶ οὐδεμία ἢ ὠφέλεια, κατὰ σέ, τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ ἐπιδημίας. Καὶ πῶς σε χριστιανὸν ὀνομάσω τὸν τοιαῦτα κατὰ Θεοῦ ἐξυβρίζοντα; «Πᾶν γὰρ **25** πνεῦμα, κατὰ τὸν θεολόγον Ἰωάννην, ὃ μὴ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ ἡμῶν οὐκ ἔστιν». Ἐληλυθότα δὲ δεῖ νοεῖν ἐπὶ τὸν ἡμέτερον βίον ἐν σαρκὶ τῇ ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου, ὡς προαποδέδεικται. Εἰ δὲ ὅστις μὴ ὁμολογῇ τὸν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι, πρόδηλον ὅτι ἐκ τοῦ ἀντικειμένου ἐστὶ. **30** Ψεύστης γὰρ καὶ συκοφάντης ὁ διάβολος, καὶ οἱ τούτῳ πειθόμενοι υἱοὶ αὐτοῦ κληθεῖεν ἂν εἰκότως. Πιστῶσαι δὲ τὸ τῆς φαντασίας ἰσχυρίζονται ἀπὸ τινῶν ῥημάτων εὐαγγελικῶν ἐξ ὧν λέγουσιν, ὅτι ἐν τῷ ὄρει ὧν μετεμορφώθη καὶ ἄφαντος ἐγένετο, καὶ ὄχλου περιεστηκότος ἐξένωσεν ὁ Ἰησοῦς. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἰκανὸν παραστῆσαι, ὅτι κατὰ **35** φαντασίαν γέγονεν ἢ ἐνανθρώπησις. Μετεμορφώθη γὰρ καὶ Μωϋσῆς εἰς ἔνδοξον πρόσωπον, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς Ἰσραηλίτας ἀτενίσαι εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ἠφαντώθη δὲ καὶ Ἡλίας ἀρπαγείς, ὃς πρὸ τῆς

⁹) Λουκ. 24, 39. ¹⁴) Α' Τιμ. 3, 16. ²⁴) Α' Ἰωάν. 4, 3.

δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἐλεύσεται, κατὰ τὴν προφητείαν ὠσαύτως καὶ Φίλιππος καὶ εὐρέθη εἰς Ἄζωτον.

Ἐπισημασθέντος ὅτι καὶ ἄτρεπτος γέγονεν ἡ σάρκωσις, καὶ ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων δῆλον· πλὴν καὶ ἐνταῦθα πλατύτερον ἐροῦμεν ὡς ἐν προβλήματι. Εἰ οὐκ ἦν ἄνθρωπος καὶ σάρκα φθαροτὴν καθ' ἡμᾶς περιβεβλημένος, 5 πῶς κόπῳ καὶ πείνῃ ἢ καὶ δίψῃ συνείχετο; Κόπῳ μὲν, ὡς ὅτε εἰς Σι-ε 272r χάρ πόλιν Σαμαρείας παρεγένετο, πείνῃ δὲ ὅτε πρωΐας πρὸς τὴν συκῆν ἦλθε, δίψῃ δὲ ὅτε τῇ Σαμαρείτιδι ἠτήσατο ὕδωρ καὶ ἐν τῷ σταυρῷ. Ὁ γὰρ Θεός, κατὰ τὴν Γραφήν, οὔτε πεινᾷ, οὔτε κοπιᾷ. Πάντως οὖν ὡς ἄνθρωπος ἠσθιέ τε καὶ ἐπινε, καθὼς αὐτὸς φησιν, 10 «ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων». Πῶς δὲ ἐξεθαμβεῖτο καὶ ἠδημόνει κατὰ τὸν καιρὸν ὃν ἔμελλε παραδοθῆναι; Πῶς προσευχομένου καὶ ἀγωνιῶντος ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ κατέβαινε δίκην θρόμβων αἵματος; Πῶς ἐπὶ Λαζάρου ἐδάκρυσεν καὶ ἐνεβριμήσατο; Ἄλλ' ἵνα τὰ μετὰ τὸν θάνατον καὶ πάντα τὰ νηπιόθεν αὐτῷ γεγόμενα, πῶς ἐσταυρώθη 15 Θεὸς ὢν ἀπαθὴς καὶ ἀθάνατος; Πῶς ἐτραυματίσθη καὶ ὠδυνήθη ὡς ἄνθρωπος, καθ' ἃ φησιν Ἡσαΐας· «ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν· οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὠδυνᾶται· καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλά- 20 κισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν»; Πῶς νεκρὸς ἠγέρθη τριήμερος; Θεὸς ἀποθνήσκει ἄρα καὶ ἀνίσταται· καὶ ψεύδεται λοιπὸν ἢ ἡ Γραφή τὸν ε 272v Θεὸν ζῶντα καλοῦσα, καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγων, «Χριστοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί», οὐ θεότητι. Εἰ Θεὸς ἀποθνήσκει, τίς αὐτὸν καὶ ἡμᾶς ἐγερεῖ; Εὐρέθησεται δὲ καὶ ἡ Τριάς τοῖς προσώποις δυὰς γενο- 25 μένη, κατὰ τοὺς Θεοπασχίτας, ἐν ὅσῳ ἦν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ μνήματι. Βαβαὶ τῆς αὐτῶν θρασύτητος καὶ τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς δεινῆς σκοτομήνης! Ἴνα γὰρ μὴ μόνον τὴν σάρκωσιν τοῦ Λόγου ὁμολογήσωσιν, εἰς ὄσας καὶ οἷας βλασφημίας ἐμπίπτουσι. Καὶ ἑαυτοὺς μὲν μὴ ἀφανισθῆναι διίσχυρίζονται, τοῦ δὲ Χριστοῦ τὴν σάρκα σὺν τῇ 30 ψυχῇ ἀφανισθῆναι, εἰ δ' οὖν ἀλλὰ τραπῆναι εἰς τὴν θεϊαν φύσιν, ὥστε σύνθετον εἶναι τὸν θεῖον Λόγον ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ οὔτε ἡμῖν ὁμοούσιον διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, οὔτε τῷ Πατρὶ ὡς

9) Ἐν τῇ φῶ : κατὰ Ἰακωβιτῶν, Ἀρμενίων καὶ τῶν λοιπῶν Μονοφυσιτῶν καὶ κατὰ Ἀφθαρτοδοκίτων. 9) Ἐν τῇ φῶ : Ἡσαΐου. 11) Ματθ. 11, 19.

17) Ἡσ. 53, 3. 18) Α' Πέτρ. 4, 1. 24) Ἐν τῇ φῶ : κατὰ Θεοδοσιανῶν.

21) Ἐν τῇ φῶ : κατὰ Εὐτυχοῦς, Διοσκούρου τε καὶ Σερήρου.

11) ἐχθαμβεῖτο B 13) νηπιόθεν B

ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συγκείμενον, καὶ μὴ φυλάξαντα ἐν
ἑαυτῷ τὰς δύο φύσεις ἀφύρτους καὶ ἀσυγχύτους μετὰ τὴν ἔνωσιν. Ἄλλ'
ἐπιστρέφει ὁ πόνος αὐτῶν, κατὰ τὸν προφήτην, εἰς κεφαλὴν αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτῶν ἡ ἀδικία αὐτῶν καταβήσεται. (Ἡμεῖς δὲ καὶ
5 πρὸ τοῦ πάθους καὶ μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἔγερσιν Θεὸν ἀληθινὸν
τὸν αὐτὸν καὶ ἀνθρώπον ὁμολογοῦμεν, οὔτε εἰς δύο ὑποστάσεις τὸν
αὐτὸν διαιροῦντες, κατὰ τὸν Νεστόριον, ἐπεὶ κατὰ τοῦτο οὐδεμία ἡ
f 273r ἔνωσις, οἷ γὰρ || προὔπεστη ἡ σὰρξ καθ' ἑαυτὴν ἐν τῇ παρθενικῇ
νηδύϊ, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ Λόγου ὑπόστασει ἔσχε τὴν ὑπόστασιν, ἦτουν
10 ὑπαρξιν, ὡς καὶ προεῖρηται, ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν τὴν ὑπό-
στασιν τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οὔτε τὰς δύο φύ-
σεις εἰς μίαν κινῶντες οὐσίαν, ὡς ἐντεῦθεν οὐδέτερον καὶ ἄλλο τι τῶν
δύο κατασκευασθῆναι. Ἀλλὰ τὰς δύο φύσεις κοινωνῆσαι ἐν μιᾷ τῇ ὑπο-
στάσει ὁμολογοῦμεν. Καὶ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ὁμολογοῦντες μίαν φύσιν
15 ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, οὐ τὰς ὑποστάσεις συγχέομεν διὰ τὸ ἐνικὸν τῆς
φύσεως, οὕτω κἀνταῦθα τὰς φύσεις διὰ τὸ ἐνικὸν τῆς ὑποστάσεως.
Πλὴν οὐχ ὥσπερ ἐνταῦθα σύνθετον ὑπόστασιν ὁμολογοῦμεν, οὕτω κἀκεῖ
σύνθετον φύσιν· ὅτι ἐνταῦθα τὴν μὴ οὔσαν σάρκα ἐν ἑαυτῷ ὁ Λόγος
ὑπεστήσατο, ἐκεῖ δὲ οὐδὲν προέλαβε τοῦ ἑτέρου, ὥστε σύνθεσιν γενέ-
20 σθαι. Ὡσπερ οὖν ἐκεῖ οὐ σύνθεσις διὰ τὸ τριπλοῦν καὶ ἐνωτικὸν τῶν
ὑποστάσεων, οὕτω κἀνταῦθα ἀναλόγως διὰ τὸ διπλοῦν καὶ ἀντιδοτι-
κὸν τῶν φύσεων. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ Χριστὸς ὄνομα τὸ συναμφότερον
δηλοῖ. Ἐχρίσθη γὰρ ἡ ἀνθρωπότης τῇ θεότητι κατὰ τὴν ἔνωσιν,
οὐχ ὥσπερ ἀνδριάς κηρῷ ἢ χρυσῷ περιχρισθεὶς μετὰ ταῦτα ἐπιπο-
25 λαίως, ἀλλ' ὀλικῶς ἅμα τὸ προσληφθῆναι, || διὰ τοῦτο καὶ ἀχώριστος
f 273v ταύτης εἰς τὸ ἐξῆς ἐμεμενήκει.

Ὅτι δὲ καὶ μετὰ σαρκὸς ἐλεύσεται εἰς τὸ κρῖναι τὰ σύμπαντα, ἀκου-
σον τῶν ἀγγέλων λεγόντων πρὸς τοὺς ἀποστόλους. «Οὕτως ἐλεύσεται
δὲν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν»· καὶ πάλιν
30 γέγραπται. «Ὅψονται εἰς δὲν ἐξεκέντησαν» Ὡσπερ γὰρ μετὰ σαρκὸς ὁ
Κύριος τὸν νόμον πεπλήρωκε καὶ ἡμῖν τοῦτον παρέδωκεν, οὕτως
αὐθις μετὰ σώματος ἐλεύσεται καὶ κρινεῖ σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα.
Διὰ τοῦτο φησὶν· «ὁ Πατὴρ οὐ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν κρίσιν
δέδωκε τῷ Υἱῷ», καὶ ἐν ἑτέρῳ «ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ
35 δόξῃ αὐτοῦ», ἦτοι τῇ τῆς θεότητος. Ὡς ἐν ἑτέρῳ φησί, «ἐν τῇ δόξῃ

²⁰⁾ ἐν τῇ φᾶ : ὥσπερ ἐκεῖ, φησὶν, οὐ σύνθετον ὑπόστασιν ὁμολογοῦμεν, οὕτω
κἀνταῦθ' οὐ σύνθετον φύσιν. ²⁷⁾ ἐν τῇ φᾶ : κατὰ Μονοφυσιτῶν καὶ Ὁριγέ-
νους ²⁸⁾ Πράξ. 1, 11 ²⁹⁾ Ἰωάν. 19, 37 ³⁰⁾ Ἰωάν. 5, 22.

τοῦ πατρὸς αὐτοῦ»· δόξα γὰρ τῆς ἀνθρωπότητος ἢ τῆς θεότητος αὐτοῦ·
διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα περιχώρησιν αὐτῶν καὶ ἀντίδοσιν. Ὡσπερ καὶ
πάθος λέγεται τοῦ Λόγου ἔσθ' ὅτε τὸ τῆς σαρκός, οὐχὶ ὅτι ἔπαθεν
ἢ τοῦ Λόγου φύσις, ἀλλ' ὅτι, ἐπειδὴ ἡ αὐτοῦ σὰρξ ἔπαθεν αὐτὸς πα-
θεῖν λέγεται κατ' οἰκειότητα τῆς σαρκός αὐτοῦ· ἡγουν τῆς προσλη-
φθείσης ἀνθρωπότητος. Οὐ γὰρ || ποῦ ποτε γέγραπται ὅτι ἔπαθεν ἡ f 229r
θεότης, ἵνα μὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος τὴν φύσιν παθητὴν νομίσωμεν.
Ἄλλὰ τὸν Θεὸν Λόγον φημὲν πεπονθέναι σαρκί, ἡγουν κατὰ σάρκα,
διὰ τοῦτο καὶ σὰρξ τοῦ Λόγου λέγεται, οὐχ ὁ Λόγος τῆς σαρκός.
Καὶ τοῦτο δὲ εἰδέναι χρή, ὅτι ὁ Λόγος προσλαβὼν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἡμε- 10
τέραν φύσιν συνανύψωσε καὶ συνεδόξασε τῇ αὐτοῦ θεότητι· οὐχὶ δὲ
ἡ σὰρξ προσλαβοῦσα τὴν θεϊαν φύσιν εἰς τὴν ἑαυτῆς ἀδοξίαν κατήγα-
γεν, αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος συγκαταβαίνων ἡμῖν ἔταπείνωσεν
ἑαυτὸν ἐν τῷ λαβεῖν δούλου μορφήν, γενόμενος ὑπήκοος τῷ θείῳ θε-
λήματι μέχρι θανάτου ὡς ἄνθρωπος, ἵνα ἡμᾶς συνανυψώσῃ αὐτῷ καὶ 15
τὴν ἀπάθειαν καὶ ἀθανασίαν χαρίσῃται. Εἰ δὲ ἐν δύο φύσεσι γνω-
ρίζεται Χριστός, δῆλον ὅτι καὶ ἐν θελήσει διτταῖς καὶ τοσαύταις κα-
ταλλήλωσ ταῖς ἐνεργείαις. Πᾶσα γὰρ φύσις πηγὴ ἐστὶν ἐνεργείας, ἡ
δὲ λογικὴ καὶ θελήσεως ὡς ἀποδέδεικται. Ἐνέργεια μὲν ἐστὶν ἐκάστης
φύσεως οὐσιώδης δύναμις τε καὶ κίνησις, ἡ ἐνέργειά ἐστι φυσικῆς ἐπι- 20
τηδειότητος εἰς τὸ φανερὸν πρόοδος. || Θέλημα δὲ τοῦ λογικοῦ κατὰ τι f 274v
ὁρμὴ τε καὶ ἔφεσις. Ὡν δὲ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ θέλησις μία, καὶ ἡ φύσις
αὐτῶν ἕξ ἧς ταῦτα μία. Ὅτι δὲ δύο ἐνέργειαι ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ἀναλόγως
ταῖς φύσεσι, δῆλον ἐκεῖθεν· ὡς γὰρ Θεὸς ἐνήργει τὰ παντοδαπὰ θαύ-
ματα, ἥτοι τὸ χωλοὺς κατ' ἐξουσίαν ὀρθῶσαι καὶ τυφλοὺς ὀμματῶσαι 25
καὶ νεκροὺς ἀναστῆσαι· ὡς δὲ ἄνθρωπος ἐνήργει αὐτίς τὰ ἀνθρώ-
πινα, ἥτοι τὸ ὀδοιπορεῖν, τὸ δακρῦειν, τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ τὰ
ὅμοια. Ἔστιν ὅτε καὶ ἅμα ἐνήργει τὰ θεϊὰ τε καὶ ἀνθρώπινα, διὰ τὴν
καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν τῶν δύο φύσεων, οἷόν ἐστιν ἰδεῖν ἐπὶ τῶν νο-
σοῦντων· ὡς μὲν γὰρ ἄνθρωπος αὐτῶν ἤπτετο, ὡς δὲ Θεὸς ἰᾶτο, ὅπερ 30
θεανδρικὴν ἐνέργειαν Διονύσιος ἐκάλεσεν. Ὅτι δὲ καὶ δύο θελήσεις ἐν
αὐτῷ ἐντεῦθεν γνωρίζομεν· ὡς μὲν γὰρ Θεὸς φησὶ τῷ λεπρῷ «θέλω κα-
θαρίσθητι»· καὶ τῷ ἑκατοντάρχῳ «ὑπάγε καὶ ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω
σοι», καὶ τὰ τοιαῦτα· ὡς δὲ ἄνθρωπος ἐζήτει πιεῖν, ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ
σταυροῦ γέγονε, καὶ ἠθέλε φαγεῖν, ὡς ἐπὶ τῆς συκῆς. || Ἰστέον δέ, ὅτι 35
εἰ καὶ δύο θελήματα ἐν Χριστῷ, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον εἶπετο τῷ θείῳ f 275r
θελήματι· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ «πάτερ μου εἰ δυνατόν ἐστι παρελθέτω

⁹⁷) Ματθ. 26,39.

ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ». Διὰ μὲν γὰρ τοῦ εἰπεῖν «παρελθέτω», τὸ ἀνθρώπινον θέλημα ἔδειξε καὶ τὸ φιλόζωον, διὰ δὲ τοῦ «εἰ δυνατόν» καὶ «οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ», τὴν πρὸς τὸ θεῖον θέλημα παραχώρησιν.

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

Ἔτι περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνσάρκου οἰκονομίας, τοῦ τε βα-
πτίσματος αὐτοῦ καὶ τῆς μεταμορφώσεως, τοῦ δεῖπνου
δῆτα τοῦ μυστικοῦ, τῆς τε σταυρώσεως καὶ ἐγέρσεως
καὶ τῶν συμβάντων ἐν αὐτοῖς καὶ τῆς μελλούσης κρί-
σεως καὶ κοινῆς ἀναστάσεώς τε καὶ ἀποκαταστάσεως.

Καιρὸς ἤδη λοιπὸν καὶ τὴν κορωνίδα τῇ θεωρημοσύνῃ ἐπιθεῖναι.
Ἄλλ' ἐπαναληπτέον τὰ παρ' ἡμῶν ἄνωθεν ὑφηγηθέντα, ἵν' ὡς ἐν συν-
τόμῳ διελθόντες ταῦτα καὶ τὰ πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως διευκρινη-
θέντα ἀνακεφαλαιώσαντες εὐμαρῆ ἔσται λοιπὸν ἡμῖν καὶ εὐληπτα τὰ
ἕξῃς ἐπόμενα. Ὁ Θεὸς τοίνυν, ὡς εἴρηται, διὰ τὴν αὐτοῦ ἄπειρον
ἀγαθότητα πλάσας τὸν ἄνθρωπον, τῷ αὐτεξουσίῳ ἐτίμησεν, ἵν' ὄπερ
ἔλοιτο, τοῦτο καὶ προσκτήσαιο. Ἀπαιτηθεὶς δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ κατὰ
τοῦ κτήσαντος φυσιωθεὶς ἐκπέπτωκε τῆς μακαρίας ζωῆς, ἧς τε ἐν
χερσὶν εἶχε καὶ ἧς ἔμελλε τελειοτέρας λαβεῖν, τὴν ἐπίπονον ταύτην καὶ
10 μοχθηρὰν ἀνταλλαξάμενος. Τοῦ Θεοῦ δὲ κατ' ὀλίγον ἀπομακρυνθεὶς εἰς
μυρίας ἀσεβείας καὶ ἀτοπίας ἐξώκειλε. Τοῦ δὲ αὐθις διὰ τιμωριῶν, διὰ
276r σημείων, διὰ ἥ νόμου καὶ προφητῶν ἀνακαλουμένου πρὸς εὐσέβειαν
καὶ τῆς κακίας ἀποχὴν, τέλος ἐπεὶ οὐκ εἶχε πειθόμενον ἐν ἕξει γενό-
μενον τοῦ κακοῦ, οὐκ ἀπηξίωσε τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἀλλ' ἐξαπέ-
15 στείλε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ πρὸς ἡμᾶς γεγονότα ἄνθρωπον
ὅμοιον κατὰ πάντα ἡμῖν, σάρκα λαβόντα ἐκ τῆς Παρθένου, ἵνα τῷ
ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀνακαλέσῃται καὶ ὅλην φθαρεῖσαν τὴν φύσιν ἡμῶν
τῇ ἁμαρτία, ὅλην καὶ αὐθις διασώσῃ ἐν ἑαυτῷ προσλαβών. Τοίνυν καὶ
κατὰ τὸν ἀνθρώπινον νόμον πάντα ὑπομείνας ὁ θεαρχικώτατος Ἰησοῦς,
20 τὴν τε βρεφικὴν καὶ τὰς λοιπὰς μεθελικιώσεις διαμειψάμενος καὶ
ἤδη που τριάκοντα ἐτῶν γενόμενος ἐπὶ τὸ βάπτισμα ἔρχεται καὶ τέλειος
ὢν τῇ ἡλικίᾳ, ὡς τελείου νόμου ἀρχηγὸς γενησόμενος. Βαπτίζεται δὲ

1) Κῶδ. Βερ. 214 (Phil. 1617) f. 275 v—298 r. 21) Ἐν τῇ ἰσθ : κατὰ
Παυλικιανῶν, Μυσαλιανῶν καὶ Βογομίλων, τὸ ἅγιον βάπτισμα ἀθετούτων.

ὑπὸ Ἰωάννου, οὐχ ὡς χρήζων καθάρσεως, ἀναμάρτητος γάρ, ὡς φησιν Ἡσαΐας «πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρά, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν» καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ πάλιν || «ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ»· καὶ ὡς αὐτὸς φησιν ὁ Χριστὸς· «τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας;» ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν ἀποσμῆξαι βου- 5
 λόμενος ἐν ἑαυτῷ τοῦ προπάτορος Ἀδάμ, καὶ ἵνα τύπος καὶ ὑπόδειγμα ἡμῖν γένηται πρὸς σωτηρίαν, ὡς καὶ τοῖς λοιποῖς καὶ ἐν τούτῳ. Διὰ τοῦτο, οὐδ' ὅσα παρ' ἡμῖν ἐν τῷ βαπτίσματι τελεῖται, ταῦτα κακεῖ ἐγένετο· οὔτε γὰρ τῷ Σατανᾷ ἀπειτάξαστο, ὡς μὴ ἐξακολουθήσας αὐτῷ ἐν τινι· «ἔρχεται, γὰρ φησὶν, ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ 10 οὐκ ἔχει οὐδέν»· διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε «νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω»· οὔτε τῷ Θεῷ συνετάξαστο, ἅτε Θεὸς ὢν αὐτὸς τέλειος καὶ δεσπότης τοῦ παντός· οὔτε ἐλαίῳ πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἠλείπεται, τῷ συμβόλῳ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ· οὔτε εἰς τρεῖς καταδύσεις βεβάπτισται, αἵτινες δηλοῦσι τὴν τριήμερον αὐτοῦ ταφήν· ἡμεῖς γὰρ ὡς 15 εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ βαπτιζόμενοι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ συνθαπτόμενοι αὐτῷ διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος, εἰκότως καὶ εἰς τρεῖς καταδύσεις βαπτιζόμεθα, σύμβολον οὔσας τῆς τριημέρου αὐτοῦ ταφῆς, ὡς f 277r
 ἔφημεν, || ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἐν ἀληθείᾳ πάντων γενομένων, οὐ χρεῖα συμβόλων· οὔτε εἰς ὄνομα Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ Πνεύματος ἐβαπτίσθη, ἀπρε- 20 πές γάρ· χριόμεθα δὲ ἡμεῖς καὶ μύρῳ, συμβόλῳ ὄντι καὶ αὐτῷ τῆς ταφῆς αὐτοῦ· εἰς γὰρ τὸν ἐνταφιασμὸν αὐτοῦ τοῦτο ἡ Μαρία τετήρηκεν, ὡς αὐτὸς ἔφησεν· ἢ ὅτι ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ τὸ ἐκκενωθὲν μύρον, οἷα εἰκὸς καὶ ἡμεῖς υἱοὶ φωτός διὰ τοῦ θείου λουτροῦ ἤδη γεγονότες, τῷ θεουργικωτάτῳ 25 καὶ τελειωτικῷ μύρῳ χριόμεθα, σφραγίδι ὄντι τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἰ δὲ ἀκούοντες σύμβολα οἱ αἰρετικοὶ καταγελῶσιν ἡμῶν, ιδέτωσαν ὅτι οὐδὲν μυστήριον ἄνευ συμβόλου γίνεται, ἀνάγοντος ἡμᾶς εἰς τὴν τοῦ μυστηρίου νόησιν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ μυστήρια λέγονται, ἐπειδήπερ μυστικῶς διὰ τῶν συμβόλων τελειοῦνται. Εἰ δὲ μή γε μη- 30 δεῖς λοιπὸν αὐτῶν εἰς ἱερὸν εἰσίτω· τί γὰρ βούλεται τοῦτο κατ' αὐτούς; μηδεὶς θυμιάτω, μηδεὶς ἀναπτέτω κηρὸν ἢ λύχνον, μὴ ἔστω τις διαφορὰ μέσον ἱερέως καὶ λαϊκοῦ, πάντα κοινὰ καὶ βέβηλα. Ἄλλ' οὔτοι παιζέτωσαν, ἡμεῖς δὲ ἐχώμεθα || τῆς προκειμένης ἀκολουθίας. (Βαπτι- f 277v
 σθεῖς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς ἀγῶνας εὐθύς ἀποδύε- 35

²⁾ Ἡσ. 7, 15

⁴⁾ Ἰωάν. 8, 46

¹⁰⁾ Ἰωάν. 14, 30

¹¹⁾ Ἰωάν. 12, 31

²¹⁾ σύμβολον ὄν καὶ αὐτὸ B

²⁰⁾ σφραγίς ὄν B

²¹⁾ αὐτὸν B

ται καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα ὑπὸ τοῦ ἀρχεκάκου Σατανᾶ πειράζεται, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ καταισχυνηθῇ ὁ πειράζων, καὶ ἡμεῖς πείραν λαβόντες τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν πάλης συνεχῶς αὐτῷ παραταττώμεθα, ἐν μηδενὶ αὐτὸν πτοούμενοι. Μετὰ ταῦτα οὖν ἤρξατο 5 ὁ Ἰησοῦς κηρύσσων καὶ θαύματα ποιῶν ἄπειρα καὶ παράδοξα. Καὶ μετὰ δύο ἐνιαυτοὺς παραλαμβάνει τρεῖς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἄνεισιν εἰς τὸ ὄρος, κάκει μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, δείξας αὐτοῖς ἀμυδρῶς τὴν δόξαν τῆς αὐτοῦ θεότητος καὶ ὡς ἦν αὐτοῖς δυνατὸν δῆλον ὅτι θεάσασθαι. «Ἐλαμψε γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς 10 ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο στίλβοντα, λευκὰ λίαν, ὡς χιών, οἷα κναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευκάναι». V

Ἄλλ' ἐνταῦθα κακῶς τὸ δητόν τινες νοοῦντες, μᾶλλον δὲ διαστρέφοντες, κινδυνεύουσιν εἰς ἀσέβειαν· φασὶ γὰρ ὅτι τὸ φῶς ἐκεῖνο κτι- f 278r στὸν ἦν || ἢ πῶς ἂν ἐθεάσαντο οἱ μαθηταί; Καὶ πρὸς τοῦτο φημί, ὅτι 15 εἰ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου οὐ δύναται τις ὄραν, πολλῶ μᾶλλον ἐκεῖνο· ἀλλ' ὡσπερ τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον ὄρωντες αὐγάζοντα, αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ὄραν λέγομεν, οὕτω κάκει ἐκ τῆς τοῦ προσώπου φαιδρότητος καὶ τῆς τῶν ἱματίων στιλπνότητος τὸ φῶς ἔτεκμήραντο καὶ ὡς ἐγκωροῦν ἐθεάσαντο. Ἐπεὶπερ τὸ φῶς καθ' αὐτὸ ἀχρωμάτιστόν ἐστι καὶ 20 ἀνείδεον, καθὸ αὔλον, οὔτε γὰρ λευκόν ἐστὶν οὔτε μέλαν, οὔτε ὠχρόν, οὔτε ἄλουργόν, οὔτε φοινικοῦν, οὔτε πράσινον, οὔτε ἐν τινὶ ἐτέρῳ τοιαύτη ποιότητι θεωρεῖται, εἰ καὶ ἐκ τινος ἀναθυμιάσεως παχυτέρας συμβαίνει πολλάκις τὸ τοῦ ἡλίου τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε φαίνεσθαι. Οὐκ ἐστὶν οὖν τὸ φῶς ὄρατόν, ἐπεὶ μηδὲ αἰσθητόν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ θεωροῦ- 25 μεν τὰ τῆ ὄρασει ὑποπίπτοντα. Ἐπεὶ εἰ τὸ φῶς ἦν αἰσθητόν ἢ ὄρατόν, σχολῆ γ' ἂν εἶη ἕτερόν τι θεωρεῖν, τοῦ φωτὸς πάντοθεν ἐπικειμένου καὶ ἐν πᾶσι τούτου μόνου ὄρωμένου. Ὡστε εἰ τὸ φῶς τὸ πηγάσαν ἐκ τοῦ θείου ἐκείνου σώματος καὶ θεανδρικοῦ προσώπου ἐώρων f 278v οἱ μαθηταί, || οὐκ ἂν εἶδον τὸν Ἰησοῦν, τοῦ φωτὸς ὡς εἰκὸς ἐπιπρο- 30 σθοῦντος ὡσπερ τι μεσότοιχον ἢ καταπέτασμα· εἰ δὲ καὶ εἶδον, οὐδὲ οὕτω δέον φάναι τοῦτο κτιστόν ἢ αἰσθητόν. Αἰσθητόν γὰρ ἐστὶ τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ὄρωμενον, τὸ δὲ σχηματιζόμενον καὶ φαινόμενον οὐ πάντως καὶ κτιστόν· ὡσπερ οὐδὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅτε ἐν εἶδει περιστερᾶς ὤφθη. Καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος σχηματισθεὶς ὤφθη 35 τῷ Ἀβραάμ καὶ Ἰακώβ, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτο αἰσθητὸς ἢ κτιστός.

1) ἐν τῇ φᾶ : περὶ τοῦ πειρασμοῦ 9) Μάρκ. 9, 3 12) ἐν τῇ φᾶ : κατὰ Βαρλαάμ καὶ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ. 28) Ἐν τῇ φᾶ : τούτου μόνου ὄρωμένου.

᾿Ωσαύτως καὶ ἄγγελοι σχηματιζόμενοι φαίνονται πολλάκις, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο αἰσθητοί. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ φωτὸς ἐκείνου.

Μετὰ δὲ ταῦτα, τοῦ Κυρίου μέλλοντος παραδοθῆναι τοῖς Ἰουδαίοις εἰς τὸ σταυρωθῆναι, τοῦτο τοῦ Σατανᾶ βεβλήκóτος εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἰουδαίων ὥστε ἀπαλλαγῆναι, μηκέτι δυναμένου καθορᾶν τὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ ἐνεργείας, μὴ εἰδὼς ὁ ἄθλιος, ὅτι εἰς ὃν λάκκον ὀρύττει, κατολισθήσει, πρὸ τοῦ πάθους ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ φασὶ· «ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα ;» Σημείωσαι, || ὅτι οὐκ αὐτὸς πρῶτος ἐπέτρεψεν αὐτοῖς τὴν ἐτοιμα- f 279r σίαν, οὐδὲ γὰρ ἔμελλεν αὐτῷ περὶ τῶν νομίμων, ὡς πληρωθέντων 10 μετὰ τὸ βάπτισμα, ἄλλως τε καὶ τοῦ λογικοῦ καὶ θείου ἁμνοῦ μέλλοντος κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν σφαγιασθῆναι, ἐν ἣ ὁ παλαιὸς ἁμνὸς ἐσφάζετο, τύπος ὢν τούτου. Ἔδει λοιπὸν παυθῆναι τοὺς τύπους, τῆς ἀληθείας ἤδη ἐλθούσης· καὶ γὰρ φησὶν ὁ Ἀπόστολος, «τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός». Οὐκ αὐτὸς τοίνυν ἐπέτρεψεν, ἀλλ' αὐτοὶ 15 προσελθόντες, ἀτελεῖς ἀκμὴν ὄντες, ἐπιτραπήναι παρ' αὐτοῦ αἰτοῦσι τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ Πάσχα. Ὁ καὶ ἐποίησε, παραχωρῶν αὐτῶν τῇ ἀσθενείᾳ· αὐτὸς γὰρ ἤδει τί ἔμελλε ποιεῖν. Οὐ γὰρ ἔφαγε τὸ παλαιὸν Πάσχα τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνῃ· ἀλλ' ἐλθόντες ἐν τῷ ἄνωγέῳ, ἀνακείμενοι ἤσθιον ὡς καὶ καθ' ἑκάστην, ὅπερ οὐκ ἔξῃν ποιεῖν ἐσθίουσι τὸ Πάσχα. 20 Τὸ δὲ εἰπεῖν «ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν», περὶ τοῦ δεῖπνου τοῦ μυστικοῦ τοῦτό φησιν· οὐ γὰρ τὸ παλαιὸν Πάσχα ἐπεθύμει, ὃ πολλάκις ἔφαγεν, ἀλλὰ τὸ καινόν, ὅπερ ἦν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός· || τοῦτο ἦν αὐτῷ καταθύμιον. Ἐν ᾧ f 279v καὶ λαβὼν τὸν ἄρτον, φησὶν, εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μα- 25 θηταῖς εἰπών. «Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Ὁρᾷς ὅπως ἄρτον παρέδωκεν, οὐκ ἄζυμα, οὐδὲ ἁμνὸν καὶ πικρίδας; Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σῶμα αὐτοῦ φησὶν, ὃ καὶ ποιεῖν προτρέπεται εἰς τὴν αὐτοῦ ἀνάμνησιν. Ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολός φησιν, «ὅσάκις ἂν τὸν ἄρτον τοῦτον ἐσθίητε καὶ τὸ 30 ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε». «᾿Ωσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, φησί, μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων· πῖετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης»· οὐ τῆς παλαιᾶς δῆλον ὅτι, τῆς γὰρ παλαιᾶς αἷμα κτηνώδες ὑπῆρχεν. Ἄλλ'

8) Ματθ. 26,17 9) Ἐν τῇ ᾧα : κατὰ Ἰακωβιτῶν, Ἀρμενίων καὶ Λατίνων, ἄζυμα προσφερόντων, Πεπουζιανῶν δὲ καὶ Παυλικιανῶν καὶ Βογομίλων οὐδέτερον 14) Α' Κορ. 5,7. 21) Λουκ. 22,15 28) Λουκ. 22,19 30) Α' Κορ. 11,26 32) Λουκ. 22,20. Ματθ. 26,17.

ἡμεῖς γε, φασίν, οἶδαμεν τὴν Γραφὴν καὶ ἄρτον καλοῦσαν τὸ ἄζυμον.
 Ποῦ δὴ τοῦτο ; ἐν τῷ κατακλιθῆναι εἰς Ἑμμαοὺς τὸν Ἰησοῦν μετὰ
 Λουκᾶ καὶ Κλεώπα. «Λαβῶν, γάρ φησιν, ἄρτον εὐλόγησε καὶ κλάσας
 ἐπέδιδου αὐτοῖς». Δῆλον δὲ ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἀζύμων τούτων
 5 γενομένων, πάντως ἢ ἄζυμον ἦν καὶ ὁ ῥηθείς ἄρτος. Ἄλλ' οἱ μαθηταὶ
 f280r διασκορπισθέντες μετὰ τὸ συλληφθῆναι τὸν Χριστὸν ὑπὸ τῶν Ἰου-
 δαίων, οὐκ εἶχον λοιτὸν ἄδειαν καὶ εὐκαιρίαν ὥστε τὰ νόμιμα τη-
 ρεῖν, ἀλλ' ὡς καὶ καθ' ἡμέραν ἄρτον ἥσθιον οὐκ ἄζυμα. Ὅτι δὲ καὶ
 ἄρτος τὸ ἐνζυμον κατὰ τὴν Γραφὴν, ὡς καὶ τὸ ἔμπαλιν ἄζυμον τὸ
 10 ἐστερημένον ζύμης, πολλαχόθεν δῆλον. Γέγραπται γὰρ ἐν τῷ Λευϊτικῷ
 περὶ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως· «καὶ λήψετε σεμίδαλιν καὶ ποιήσετε
 αὐτὴν δώδεκα ἄρτους, ἐκ δύο δεκάτων ἔσται ὁ ἄρτος ὁ εἷς· καὶ ἐπιθή-
 σετε αὐτοῖς δύο θέματα, ἕξ ἄρτους τὸ ἐν θέμα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν
 καθαρὰν ἔναντι Κυρίου». Περὶ δὲ τοῦ Πάσχα καὶ τῆς ἑορτῆς τῶν
 15 ἀζύμων αὐθις φησίν, «ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ
 ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἀναμέσον τῶν ἐσπερινῶν, πάσχα τῷ Κυρίῳ·
 καὶ ἐν τῇ πεντεκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτὴ τῶν ἀζύμων
 τῷ Κυρίῳ, ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε». Τὰ αὐτὰ καὶ ἡ ἔξοδος δια-
 λαμβάνει. Εἰ δὲ κατὰ σὲ ὁ τε ἄρτος καὶ τὸ ἄζυμον τῆς αὐτῆς δυνάμεως
 20 καὶ προσηγορίας, ἔμελλεν ἄρα ἡ Γραφὴ ἕτερον ἀντ' ἑτέρου ὀνόματος
 f280v λαμβάνειν ἢ καὶ ποτὲ μὲν ἄζυμον τὸν ἄρτον καλεῖν ποτὲ δὲ ἄρτον τὸ
 ἄζυμον. Ἄλλ' οὖν τρεῖς μνημονεύσασα περὶ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως,
 οὐκ ἐμνήσθη ἀζύμων· καὶ τοσαυτάκις καὶ πλειστάκις περὶ τῶν ἀζύμων,
 οὐκ εἶπε καὶ περὶ ἄρτων. Ἄλλ' ἴδωμεν καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τί δια-
 25 λαμβάνει περὶ τούτων, μήπως κἄν ἐκεῖνο ἄρτον τὸ ἄζυμον καλεῖ.
 Ἄλλ' οὐ μὲν οὖν. «Τῇ πρώτῃ, γάρ φησιν, ἡμέρα τῶν ἀζύμων», Μάρ-
 κος καὶ Ματθαῖος. Ὁ δὲ Λουκᾶς, «ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων»,
 καὶ οὐδεὶς ἄρτον ἡμέραν καλεῖ. Καὶ ὁ Χριστὸς αὐθις περὶ τῶν ἄρτων
 τῆς προθέσεως· «οὐκ οἶδατε τί ἐποίησε Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασε· πῶς εἰσῆλ-
 30 θεν εἰς τὸν οἶκον Κυρίου καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγε» ; Καὶ
 ὁ Ἀπόστολος, «σκηνή, φησί, κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ἣ ἦτε λυχνία
 καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται ἅγια». Εἶδες
 συμφωνίαν τῆς θείας Γραφῆς ; Πῶς δὲ καὶ ἄρτος κληθήσεται τὸ ἄζυ-
 μον, μὴ ὄν ἄρτιον ἀλλ' ἑλλιπὲς τῆς ζύμης ; Εἰ γὰρ ἐξῆν ἄρτον καλεῖν
 f281r τὸ ἄζυμον, τάχ' ἂν καὶ τὸ ἄλευρον καὶ τὸ ἢ ὕδωρ ἔκαλοῦμεν ἄρτον,

3) Λουκ. 24,30 27) Λευϊτ. 24,5—6 28) Λευϊτ. 23,5—6. 29) Ματθ. 26,17.
 Μάρκ. 14,12 27) Λουκ. 22,7 28) Μάρκ. 2,25 29) Ἑβρ. 9,2.

ὡς ἐξ αὐτῶν συνισταμένου τοῦ ἄρτου. Ἄλλ' ἄπαγε τῆς ἐρεσχελίας. Ὡσπερ γὰρ σῶμα νεκρὸν οὐκ ἂν ποτε κληθεῖη ἄνθρωπος, οὕτως οὐδὲ τὸ ἄζυμον ἄρτος. Ἀμέλει καὶ πολλάκις σῶμα κατ' ὁδὸν εὐρόντες νεκρὸν οὐκ ἄνθρωπον λέγομεν εὐρηκέναι, ἀλλὰ προστίθεμεν ἄνθρωπον νεκρὸν ἢ καὶ νεκρὸν ἀπλῶς, καὶ χωρὶς τοῦ νεκροῦ οὔτε ἔστιν εἰπεῖν. 5 Οὕτω καὶ ἡ θεία Γραφή εἰκότως τὸ ἄζυμον ἢ ἄρτον ἄζυμον ἢ καὶ ἄζυμον ἀπλῶς ὀνομάζει, ἔσθ' ὅτε καὶ ἄρτον κακώσεως, ὡς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ. Ἄλλως τε καὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα λέγοντος γεγονέναι τὸν δεῖπνον τὸν μυστικόν, οὐχ ὑπῆρχον ἄρα ἄζυμα ἐν τῷ δεῖπνῳ· ἢ τάχα ἂν καὶ περὶ τούτου εἶχον 10 ἐγκαλεῖν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς παρὰ τὸν νόμον τελέσαντα τὸν Χριστὸν τὸ Πάσχα πρὸ τοῦ ἐπιστήναι τὸν καιρὸν, οἳ καὶ τὰ μὴ ὄντα αὐτῷ προσῆπτον. Ὡς καὶ αὐθις φησὶν· «ἄγουσι τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρῶτ' αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα». Τῇ γὰρ Πα- 15 ρασκευῇ ἑσπέρας ἔμελλον ἐσθίειν τὸ Πάσχα· ἢ ὁ δὲ Χριστὸς τῇ Πέμ- f 281v πτη ἑσπέρας τὸ κατ' αὐτὸν μυστήριον παρέδωκε. Τὸ δὲ λέγειν τοὺς λοιποὺς Εὐαγγελιστάς, «τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἄζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ», οὕτω ληπτέον, τῇ πρὸ τῶν ἄζύμων· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἀνέμενον ἐλθεῖν τὸν καιρὸν, καὶ οὕτω ἀποστεῖλαι φροντίσαι περὶ τοῦ 20 Πάσχα. Διὸ καὶ τοῦ Χριστοῦ εἰπόντος πρὸς τὸν Ἰούδαν, «ὁ ποιεῖς, ποιήσον τάχιον», οἱ μαθηταὶ εἰπεῖν τοῦτο ὑπενόησαν ἵνα ἀγοράσῃ ὧν χρεῖαν εἶχον εἰς τὴν ἑορτήν. Εἰ δὲ τὸ πάσχα ἔφαγον καὶ ἡ ἑορτὴ ἐφροστήκει, οὐκ ἂν ἐδόκουν οὕτως. Ἄλλὰ πῶς, φησί, λέγει ὁ Λουκᾶς «ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἄζύμων, ἐν ἧ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα»; Εἴωθε 25 πολλάκις ἡ Γραφή περὶ τῶν ἐγγύς ὄντων καὶ ὅσον οὕπω παρόντων ὡς περὶ παρόντων διαλέγεσθαι. Καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τὴν Μαρίαν φησί, «πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου» καὶ τὰ ἐξῆς, καίτοι μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη. Ὡς καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης φησί· «πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυ- 30 θεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ ἢ κόσμου τούτου πρὸς τὸν Πατέρα». f 282r Ἄλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦτο ἐκλάβη, καὶ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἡ ὥρα ἐκείνη οὕπω παρεγένετο. Τοῦτο δὲ φησι κατὰ τὴν προειρημένην συνήθειαν, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς πολλάκις φιλοῦμεν τὸ

¹³⁾ Ἰωάν. 18,28 ¹⁸⁾ Ματθ. 26,17. Μάρκ. 14,2 ²¹⁾ Ἰωάν. 13,27 ²⁴⁾ ἐν τῇ ᾧρα : οἶμαι τοὺς Εὐαγγελιστάς καὶ τὴν τοῦ Πάσχα ἑορτὴν ἡμέραν ἄζύμων καλεῖν ²⁵⁾ Λουκ. 22,7. ²⁸⁾ Ἰωάν. 20,17 ³⁰⁾ Ἰωάν. 13,1.

αὐτὸ λέγειν ἐπὶ τῶν ἐγγύς ὄντων, ὅτι ἦλθεν ὁ χειμὼν, ἦλθε τὸ ἔαρ, ἦλθε τὸ γῆρας καὶ ἕτερα. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει.

Συνταξάμενος δὲ ὁ Ἰησοῦς τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων. «Ὁ δὲ Ἰούδας λαβῶν, φησί, τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὄπλων. Ἰησοῦς οὖν εἰδώς, φησί, πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον· λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι. Ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς οὕτως, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω 10 καὶ ἔπεσον χαμαί». Καὶ πάλιν ἠρώτησεν αὐτοὺς καὶ ἀπεκρίθησαν ὡσαύτως. Τὸ οὖν προγνῶναι πρὸς αὐτόν || ἐπιόντας καὶ τὸ ὑπτίους ῥίψαι, δείκνυσιν ὅτι ἠδύνατο μὲν ἐκφυγεῖν τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἐκὼν δὲ προδίδωσιν ἑαυτόν. Καὶ εἰ ἠδύνατο, φησὶν, ἕνεκεν τίνος ἐκδίδωσιν ἑαυτόν, ὡς ἐντεῦθεν καὶ βιοθανῆ λογισθῆναι ὡς προδόντα ἑαυτόν τῷ θανάτῳ; 15 Ἄλλ' οὐκ ἐπιβιοθανῆς ὁ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀποθνήσκων, ἀλλ' ἀριστεύς· οὐδὲ μεμπτέος, ἀλλ' ἐπαινετός. Ὅτι τοσαύτας ὕβρεις καὶ αἰκίας, κολαφισμούς τε καὶ ἐμπαιγμοὺς ὑπομείνας ὑπὸ τοῦ ἀγνώμονος καὶ ὠμοτάτου ἐκείνου λαοῦ, καὶ κριτηρίῳ ὡς κριτὸς παριστάμενος, καὶ ὅσον οὐπω τὸν διὰ σταυροῦ μέλλων ὑφίστασθαι θάνατον, οὐκ 20 ἠρνήσατο οὐδὲ προέδωκε τὴν ἀλήθειαν δειλιάσας. Βιοθανῆς δὲ εἰκότως ἂν λογισθεῖη ὁ δι' αἰσχροῦς καὶ πονηρὰς πράξεις ἑαυτόν προδιδούς. Ἄλλως τε Θεὸς ὢν καὶ ἄνθρωπος ἔδει κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀπειρον καὶ ἀνεξιχνίαστον οἰκονομίαν πάντα δοῦν ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι, τὰ τε θεῖα φημί καὶ τὰ ἀνθρώπινα, ἵνα μὴ φάντασμα τοῖς 25 ἀνοήτοις δόξη τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, καὶ μᾶλλον παιδεύων ἡμᾶς ἐν τούτῳ ἐτοιμοὺς εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀποθανεῖν καὶ μὴ f 283r δειλιάν τὸν σωματικὸν || θάνατον, μηδέ γε μὴν προτιμᾶν τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν ὑπὲρ τῆς εἰς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης.

4) Ἰωάν. 18, 3—7 5) ἐν τῇ ψα : περὶ τῆς παραδόσεως 12) ἐν τῇ ψα : καὶ ἄλλως, διπλοῦν θεωρεῖται ἐν τοῖς λογικοῖς τὸ θέλημα, προσηγούμενον μὲν τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν ἀποβαῖνον, δεύτερον δὲ τὸ κατὰ τὴν ἑτέρων γνώμην, ἀπερ' ἀμφοτέρω ἐπὶ τῆς θείας οἰκονομίας συνέβη· πρῶτον μὲν τὸ διὰ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· ἀναιμωτί γὰρ ἐνταῦθα στήσαι ἠβουλήθη τὰ τρόπαιον ὁ Κύριος, ἐπεὶ δὲ εὖρεν ἀντιτασσομένην τὴν γνώσιν τὴν ἀνθρωπίνην οὐκ ἠθέλησε μόνη τῇ οἰκείᾳ δυναστείᾳ πληρῶσαι τὴν ἰδίαν βουλήν, ἀλλὰ συγκαταβάς τῇ ἡμετέρᾳ ἀσθενείᾳ μέχρι σταυροῦ, οὕτως τῷ ἑαυτῷ θελητὸν ἐπλήρωσεν, ὥστε δεῖν ἐντεῦθεν θαυμάζειν μὲν τὴν τοῦ δεσπότη μακροθυμίαν τε καὶ φιλανθρωπίαν, μέμφεσθαι δὲ τῇ τῶν δούλων ἀγνωμοσύνη.

Διὰ τοῦτο φησι Πέτρος ὁ ἀπόστολος· «Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλίσασθε». Εἰ οὖν ἐπαινετός, φησὶν, ὁ τούτου θάνατος καὶ ἀναγκαῖος, οὐκ ἄξιοι ἄρα κατακρίσεως οἱ σταυρωταί, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπαίνου, ὡς τοιούτου θανάτου ὑπουργοὶ γενόμενοι. Ὡς τῆς πανουργίας καὶ μᾶλλον ἀφροσύνης καὶ ἰταμότητος! Ἄλλ' οἱ Ἰουδαῖοι οὐ τῇ αὐτῇ γνώμῃ τῷ Ἰησοῦ χρώμενοι τοῦτον ἐσταύρωσαν. Ἐπεὶ ἀμήχανον τοὺς μαχομένους συνηγορεῖν καὶ τοὺς συνηγοροῦντας καὶ κατανεύοντας μάχεσθαι καὶ μὴ ὁμονοεῖν. Ὡστε τῇ ἐναντίᾳ χρώμενοι τοῦτον ἐσταύρωσαν, ἵνα διὰ τοῦ σταυροῦ ἅμα τῷ ζῆν καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἐξαλείψωσιν ὡς 10 κακούργου καὶ ἀνοσίου, ὅπερ οὐ συνέβη κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην. Ὅτι δὲ ἡ γνώμη καὶ ἡ προαίρεσις, οὐ τὸ τέλος ἢ μόνον ἢ προᾶξις ζητεῖται παρὰ τῷ Θεῷ, δῆλον ἐντεῦθεν. Ἀποθνήσκει τις χάριν πορνείας ἢ κλοπῆς, ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἕτερος χάριν εὐεργεσίας καὶ σωφροσύνης. Καὶ τὸ μὲν τέλος ταῦτόν ἀμφοτέρων· ἐπεὶ δὲ || καὶ ἡ προ- 15 ξις διάφορος, δι' ὧν τὸ τέλος, διὰ τοῦτο καὶ τὸ τέλος τοῦ μὲν ἄτιμον, f 283v τοῦ δὲ τίμιον. Πεφόνευται γὰρ Ἄβελ, πεφόνευται δὲ καὶ Ἰαμβροῆς· ἀλλ' ὁ μὲν ὑπὲρ δικαιοσύνης, ὁ δὲ ὑπὲρ ἀνομίας· διὰ τοῦτο οὐδὲ παρὰ τῷ Θεῷ οἱ αὐτοί, ἀλλ' ὁ μὲν μακάριος καὶ ἀοίδιμος, ὁ δὲ ἀποτρόπαιος. Ἐφόνευσε δὲ καὶ Κάϊν, ἐφόνευσε δὲ καὶ Φινεές· ἀλλ' ὁ μὲν 20 φθόνῳ, ὁ δὲ ζήλῳ θείῳ· διὰ τοῦτο ὁ μὲν μισεῖται ὡς ἀδελφοκτόνος, ὁ δὲ μνημονεύεται ὡς δίκαιος. Διὸ δεῖ τὸν σκοπὸν ζητεῖν ἐν πᾶσιν.

Συλλαβάντες τοίνυν τὸν Ἰησοῦν οἱ αἰμοβόροι ἐκεῖνοι κύνες ἀπήγαγον πρὸς τοὺς παρανόμους αὐτῶν ἀρχιερεῖς, ἐπομένους ἔχοντα καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, τῶν λοιπῶν ἀπάντων 25 διασκορπισθέντων ἀπὸ τοῦ φόβου, ὡς εἰκός, τοῦ ποιμένος ἀπογνόντων τὴν συμβίωσιν καὶ τὴν μετὰ ταῦτα ἀγνοούντων δόξαν καὶ δύναμιν. Διὰ τοῦτο καὶ Πέτρος παρὰ τινων ἐρωτηθεὶς, ἐν τῇ αὐτῇ τυγχάνων τοῦ ἀρχιερέως, εἰ μαθητὴς ἔστι τοῦ Ἰησοῦ, ἠρνήσατο. Ἄλλ' ἐνταῦθα τινὲς τῶν αἵρετικῶν δύο παραλογισμοὺς ἡμῖν προτείνουσιν, 30 ὅτι οὐκ ἀποδεκτέος ὁ Πέτρος διὰ τὴν ἄρνησιν, οὐδὲ || οἱ ἱερεῖς οὐ f 284r μόνον οἱ συνεληλυθόντες ἐπὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἀναιρέσει, ἀλλὰ καὶ οἱ παρ' ἡμῖν, μὴ συνιέντες οἱ κατάρατοι, ὅτι εἰ ληστὰς καὶ πόρνας καὶ τελῶνας ἔσωσεν ὁ Χριστὸς μετανοήσαντας, εἰς τοῦτο γὰρ καὶ παρεγένετο, πολλῶ μᾶλλον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν ἐκ συναρπαγῆς καὶ δέους 35 ἀρνησάμενον, καὶ μετὰ ταῦτα θερμῶς ἀποκλαύσαντα τὴν αὐτοῦ

1) Α' Πέτρο. 4,1. 30) ἐν τῇ ᾧα : κατὰ Παυλικιανῶν καὶ Ναυάτου, τῶν μὲν Πέτρον καὶ τοὺς ἱερεῖς μὴ δεχομένων, τοῦ δὲ τὴν μετάνοιαν ἀποβαλλομένου.

ἀμαρτίαν. Διὸ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ποιμένα τῶν αὐτοῦ λογικῶν καθίστησι προβάτων καὶ τὸν διὰ μαρτυρίου θάνατον αὐτῷ προαινίττεται διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐκτάσεως καὶ τῆς παρ' ἑτέρων ζώσεώς τε καὶ φορᾶς καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ ἐπιτρέπει. Ὅθεν καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ εἰς οὐρανὸν ἀνοδὸν καὶ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ κάθοδον τῆς ἴσης χάριτος συμμετασχὼν τοῖς συμμαθηταῖς θεομὸς καταγγελεὺς τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ ἀναδείκνυται καὶ ζήλω τῷ πρὸς τὸν Διδάσκαλον τὸν Σίμωνα μάγον καταδιώκων μέχρ' αὐτῆς Ῥώμης αὐτῆς κατήντησεν, ἐν ᾗ καταβαλὼν αὐτὸν τέλος τῆς μαρτυρίας εἴληφε, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ πρόρρησιν. Περὶ οὗ καὶ Παῦλος, ὁ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάληψιν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ προχειρισθεὶς ἀπόστολος, φησὶν, «ἀνήλθον εἰς Ἱερουσόλυμα ἱστορῆσαι Πέτρον». Ἢ Περὶ δὲ τῶν μαρῶν ἐκαίνων ἱερέων, τί πρὸς ἡμᾶς; Οὐδὲν γὰρ ἡμῖν τοῖς χριστιανοῖς κἀκείνοις τοῖς χριστομάχοις. Οὐ μόνον δὲ ἱερεῖς ἐστὶν ἰδεῖν συνελθλυθότας ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἄρχοντας καὶ κριτὰς καὶ στρατιώτας καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν προφητείαν εἶνα τί ἐφρούραξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ». Εἰ δὲ Χριστὸς πολλοὺς τῶν σταυρωσάντων ἔσωσεν αὐθις μετανοήσαντας, ἐξ ὧν καὶ Λογγῖνος, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοὺς μηθὲν ὅσον πρὸς τὴν αὐτῶν μανίαν διαπραξαμένους, ἀλλ' ὡς δυνατὸν ἐπομένους αὐτοῦ τῷ θείῳ θελήματι. Τοὺς ἱερέας δὲ ἀτιμάζοντες οἱ ἀνόσιοι οὐκ οἶδασιν, μᾶλλον δὲ καὶ ἴσασιν, ὅτι τὸν Χριστὸν πρὸ τούτων ἀτιμάζουσι, τὸν καταρξάμενον ταύτης τῆς μυστικῆς ἱερουργίας καὶ παραδόντα ταύτην τοῖς πιστοῖς, περὶ οὗ γέγραπται «σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ». Ὅτι δὲ καὶ ἱερέας δεῖ δέχεσθαι καὶ τιμᾶν, δῆλον ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν διατάξεων, κανόνων τε καὶ ἐπιστολῶν. Ἐν μὲ οὖν τῇ πρὸς Ἢ Τίτον ἐπιστολῇ αὐτοῦ ὁ μέγας Παῦλος οὕτω διέξεισι. «Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διαταξάμην, εἴ τις ἔστιν ἀνέγκλητος» καὶ τὰ ἑξῆς. Εἶτα καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Τίτου φησί. «Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδῃ, μὴ ὀργίλον, μὴ πόροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὀσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου». Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστέλλων

¹²⁾ Γαλ. 1,18

¹⁷⁾ Ψαλμ. 2,1—2

²⁸⁾ Ψαλμ. 109,4. Ἐβρ. 7,17

²⁹⁾ Τίτ. 1,5.

³²⁾ Τίτ. 1,7